

Philippe Guignet, *Nouvelle histoire de Valenciennes*, Editions Privat, Toulouse, 2006, 269 p.

Am început lectura acestei cărți, apărută, e drept, deja de câțiva ani buni, cu curiozitatea firească a cercetătorului român în fața felului cum abordează cercetătorul occidental, în cazul acesta cel francez, o monografie urbană.

Istoria urbană, se știe, a fost și este unul dintre cele mai vii sectoare ale istoriografiei. Însotită de multe ori de o conotație afectivă, impulsionată alteori de rațiuni de „patriotism local”, ea continuă să se dezvolte, valorificând noi și noi fațete ale istoriei aglomerațiilor urbane de pretutindeni.

Cartea aceasta a apărut în colecția *Istoria orașelor*, fondată de Philippe Wolff, colecție care numără deja numeroase monografii consacrate unor orașe importante ale Franței: Bordeaux, Montpellier, Toulouse sau Nice.

Autorul, Philippe Guignet, născut la Valenciennes, este profesor de istorie modernă la Lille (Universitatea *Charles de Gaulle* / Lille III). Titular a două doctorate, s-a specializat în domeniul istoriei urbane și al demografiei istorice, lucrările sale contribuind la o mai bună înțelegere a civilizațiilor urbane din Franța de Nord. Pentru exemplificare, vom aminti aici doar una dintre lucrările sale de sinteză – *Les Sociétés urbaines dans la France moderne*, Editions *Ellipses*, Paris, 2005. Philippe Guignet este în același timp vicepreședinte al *Societății franceze de istorie urbană*.

În *Nouvelle histoire de Valenciennes*, el propune o viziune modernă a istoriei acestui oraș din nordul Franței, situat astăzi în apropierea frontierei belgiene, centru comercial și cultural, care s-a dezvoltat din Evul Mediu până în epoca modernă, când a devenit un loc important al revoluției industriale. Față de monografiile anterioare (cea mai cunoscută fiind aceea apărută în 1982 avându-l ca autor pe Henri Platelle), aceasta din urmă acordă importanța cuvenită și evenimentelor și fenomenelor specifice epocii contemporane: puternica criză a industriei cărbunelui și a celei siderurgice, survenite relativ recent, care și-au lăsat amprenta asupra ultimelor decenii din viața orașului, determinând mutații importante.

Urmând un plan cronologic, autorul a optat pentru o scriitură concentrată, neîncărcând textul cu detalii anecdotice sau evenimentiale. Nu lipsesc nici acestea (căci cartea se adresează nu numai specialiștilor, ci și unui public mai larg), dar ele sunt plasate înafara textului de bază, în mici casete inserate în pagină, bine diferențiate grafic și cromatic. Acestea abordează, punctual, o diversitate de fațete ale istoriei orașului: de la semnalarea unei epidemii de holeră până la dezvelirea unui anume monument, de la fapte diverse la proiecte arhitecturale etc.

Textul de bază al cărții propune problematici de tip universitar, rămânând totodată accesibil unui cerc mai larg de cititori. El este împărțit în 19 capitole, bine echilibrate ca pondere și purtând titluri-rezumat sugestive. Textul cărții trece în revistă istoria lungă (începând cu secolul 7) și agitată a orașului Valenciennes, nod de comunicații și oraș de frontieră, situat la întretăierea unui drum și a unui fluviu, port fluvial pe Escaut dar și pasaj obligatoriu de mărfuri și călători pe drumul dintre Franța și Țările de Jos. Veche capitală medievală a comitatului Hainaut, Valenciennes a făcut parte în secolul 15 din Țările de Jos meridionale, a trecut apoi, prin moștenire, în mâinile Habsburgilor, situație care a durat până la cucerirea franceză din 1677. Descoperirea cărbunelui, începând cu secolul 18, a fasonat în timp un peisaj local industrial și uman tipic și relativ uniform, acela specific unui bazin minier, completat ulterior cu industriile siderurgică și metalurgică, atrase în mod firesc de prezența cărbunelui. Din cauza acestei „specializări” excesive, criza cărbunelui survenită în ultimele decenii ale secolului 20 a dus cu atât mai mult la consecințe și conversiuni sociale dureroase, pe care *Nouvelle histoire de Valenciennes* le reflectă în mod amplu.

Cartea se încheie cu câteva „instrumente de lucru” absolut necesare: bibliografia, un index al numelor de locuri și localități, indexul numelor de persoane, dar și o listă a primarilor orașului, aceasta din urmă sumară și mai puțin convingătoare. Ceea ce impresionează

însă este capitolul *bibliografie*, extrem de amplu, cu toate că nu cuprinde decât lucrări apărute după 1982 – data publicării precedentei sinteze de istoria orașului, cea apărută, așa cum am mai amintit, sub coordonarea lui Henri Platelle (*Histoire de Valenciennes*, Lille, 1982, 334 p.). Lotul masiv de noi contribuții istoriografice pe care-l propune acest capitol conturează un peisaj științific local în plină evoluție. Autorii lucrărilor citate provin în principal din mediul universitar, în zonă funcționând două universități prestigioase: Universitatea din Lille și cea din Valenciennes și Hainaut-Cambrésis. Astfel, cercetările de istorie locală sunt concentrate în jurul celor două reviste de profil – *Revue du Nord* (al cărei director este Philippe Guignet) și *Valentiana* (revistă de istorie, artă, arheologie și literatură ce apare din 1988), dar mai ales în jurul Institutului de Cercetări Istorice al Septentrion-ului de pe lângă Universitatea Lille III.

Chiar dacă reflectă realități istorice aflate la mii de kilometri depărtare de realitățile românești, cititorul român poate citi cu mult interes această carte, nu numai pentru aportul ei implicit la mai buna cunoaștere a istoriei acelei zone, dar și pentru a decela felul în care autorul ei a gândit lucrarea sa din punct de vedere metodologic și constructiv. Și, deși poate părea exagerat, datorită distanței, uneori însă cititorul român va putea găsi chiar unele asemănări, va putea face anumite paralele între lumea urbană a nordului Franței și aceea a unor zone urbane din Transilvania.

Lucia CORNEA

Jancsó Árpád, *Temesvár Vízeroműve (Centrala hidroelectrică a Timișoarei)*, Editura Erdélyi Múzeum-Egyesület (Societatea Muzeului Ardelean), Cluj-Napoca, 2010, 79 p.

Inginerul timișorean dr. Árpád Jancsó recidivează cu un nou studiu de caz, din domeniul *arheologiei industriale*: Centrala Hidroelectrică a Timișoarei¹.

Cartea, scrisă în limba maghiară și îngrijită de Societatea Muzeului Ardelean, a apărut sub genericul Monumente tehnice funcționale, fiind al treilea număr din seria proprie de Caiete de istoria științei și tehnicii².

Lucrarea este una de referință și este structurată pe zece capitole, după cum urmează: Timișoara și râul Bega (p. 9-12); Planul urbanistic și economia orașului (p. 13-22); Planul modern al Centralei hidroelectrice (p. 23-27); Raportul dat consiliului orașenesc de către Emil Szilárd, inginer-șef al orașului Timișoara (p. 28-34); Ansamblul de clădiri, proiectat de către László Székely, arhitect-șef al orașului Timișoara (p. 35-38); Mașinile și utilajele din dotarea Centralei hidroelectrice (p. 39-45); Ctitoria lui Emil Szilárd, cea mai reușită stație electrică de pe teritoriul coroanei maghiare (p. 46-58); Centrala hidroelectrică în perioada marelui război (p. 59-61); Centrala hidroelectrică în perioada interbelică (p. 62-64) și Centrala hidroelectrică în perioada 1950-2010 (p. 65-66).

Încă din prefață, autorul face următoarea precizare: “Vestigiile industriale sunt la fel de importante precum cetățile, palatele, castelele, bisericile și mănăstirile, fiind rodul muncii, sacrificiilor și năzuințelor comunităților locale”, adăugând că: “podurile, căile ferate, stațiile de cale ferată, drumurile, canalele, barajele, hidrocentralele, fabricile, toate l-au deservit pe cetățean, în mod egal”.

¹ Din lucrările publicate anterior de autor, scoatem în evidență: *Istoricul podurilor din Timișoara* (2001), *A Bega, a Bánság elkényeztetett folyója/Bega, râul răsfățat al Banatului* (2007); *Obiectivul industrial este inclus în Lista Monumentelor Istorice* (vezi www.cimec.ro).

² Primele două titluri ale seriei sunt: *Technikatörténeti örökség a kalotaszegi Magyarvalkon* (Patrimoniul industrial de la Văleni, jud. Cluj), publicat în anul 2009; *Technikatörténeti örökség a kalotaszegi Magyarverőmonostoron* (Patrimoniul industrial de la Mănăstireni, jud. Cluj), publicat în anul 2010. Caietele au fost semnate de același colectiv de autori: Enikő Bitay, László Márton și János Talpas.